

BUKSZ - rejtvények

Szakmai visszatekintés a kartográfiában

Klinghammer István 2005. február 15-én elhangzott akadémiai székfoglaló előadásában egy helyütt felhívja a figyelmet arra, hogy az

ismeretek történeti fejlődésének figyelmen kívül hagyása, azaz a szakmai visszatekintés hiánya, megengedhetetlenül szegényíti a szaktudós ismeretvilágát. Hiszen sokszor időben távolibb megfigyelések és elméletek azok, amelyek forradalmian új tudományfejlődés csíráját alkotják. Ezeket a megfigyeléseket és elméleteket saját koruk mellőzte, kuriózumként kezelte, mivel nem illettek bele az ismeretek adott rendszerébe. Más tények iránt pedig nem volt igény egy adott időpontban, ezért maradhattak visszhang nélkül.

Ezekhez a megfontolásokhoz illusztrációképpen egyebek között az alábbiakat fűzi egy lábjegyzetben:

Hiába bizonyította Eratoszthenész több mint kétezer évvel ezelőtt a Föld gömbölyűségét, a Földet mindenki, aki rajta járt, lokálisan síknak, laposnak találta. Mondhatni, hogy a természettudomány tapasztalaton és gondolati munkán alapuló gömbölyű világgépe a laikusok közvetlen tapasztalatán nyugvó „hiszem amit látok” lapos világgépével állt szemben. Így ezt a felfedezést legfeljebb elegáns szellemi mutatványként értékelte néhány szakmabeli, de mérhető társadalmi szintű világgépé változást nem váltott ki. Vasco de Gama és Kolumbusz földkörüli útjai már nemcsak direkt úton igazolták a Föld gömbölyűségét, de igencsak érzékelhető módon zavarták meg a társadalom világgépét is.

Klinghammer István: „A térképészet tudománya”

2. old. és az ott található 2. jegyzet

A 2005. február 15-én elhangzott székfoglaló előadás szövegét ld.

<http://www.mta.hu/fileadmin/szekfoglalok/000877.pdf>

(2006. október 8-i állapot)

A jegyzetből idézet szakaszban található hibák magyarázattal indokolt felsorolását 2006. november 1-ig várjuk a *BUKSZ* <buksz@c3.hu> e-levelcímére. A legtöbb hibát felsoroló megfejtők között egy éves *BUKSZ* előfizetést sorsolunk ki.

Ki volt Anianus(?) Cato? (II.)

Az előző számban megjelent rejtvényre lapzártáig nem érkezett megfejtés, így a beküldési határidőt meghosszabbítjuk és a *BUKSZ* őszi számának 296. oldalán közreadjuk Pázmány Péter Arisztotelész természetfilozófiai műveiről írott kommentárjainak az Egyetemi Könyvtárban F 6 jelzet alatt őrzött autográf kötetéből az f. 455v lapot [letölthető http://buksz.c3.hu/pics/Anianus_Cato.jpg - a jpg 8MB]. Elképzelhető ugyanis, hogy a Pázmány Összes Műveiben található szöveg a rejtvényben szereplő szerző nevében sajtóhibát tartalmaz.

Emlékeztetőül rejtvényünk szövege:

Pázmány Péter *Meteorológia*-kommentárja végén (*Petri Cardinalis Pázmány Opera Omnia*. Series Latina, III. Egyetemi Nyomda, Budapest, 1897. 545. old.) a Duna forrásvidékéről írva „megelégzik ókori szerzők nézeteinek idézésével. Az első Anianus Cato, aki a dánok vidékéről eredezteti a Duna folyót és egyben nevét is.” Maróth Miklós: „A szelekről”, in: Krähling Edit (szerk.), *A klasszikus görög-római ókor a magyar művelődésben és tudományban*. Szenzár, Budapest, 2003. 46. old.

Kérdés: Ki volt Anianus Cato, és munkássága az antik irodalom melyik korszakához tartozik?

A részletesen okadatolt megfejtéseket 2006. november 1-ig várjuk a *BUKSZ* <buksz@c3.hu> e-levélcímére. A helyes megfejtés beküldői között egy éves *BUKSZ* előfizetést sorsolunk ki.